Socialförsäkringsutskottets betänkande

1981/82:7

om åtgärder för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetsläge m. m. (prop. 1981/82:88) samt anslag till försäkringsöverdomstolen och försäkringsrätterna (prop. 1981/82:100)

Propositionerna

Proposition 1981/82:88

I proposition 1981/82:88 har regeringen (socialdepartementet) föreslagit riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar,
2. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
3. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter,
5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,
6. lag om ändring i lagen (1978:40) om införande av lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar, m. m.

I propositionen läggs fram förslag om åtgärder för att minska ärendebalanserna hos försäkringsrätterna och därmed förkorta väntetiderna för att få ärendena avgjorda.

Förslagen syftar till en minskning av tillströmningen av ärenden till försäkringsrätterna genom ett utökat omprövningsförfarande hos de allmänna försäkringskassorna samt överflyttning av vissa ärenden om arbetsgivaravgifter m. m. till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Vidare syftar förslagen till en ökad målavverkning hos försäkringsrätterna bl. a. genom ändrade domförhetsregler.

Det föreslås också att en begränsning införs i rätten att fullfölja talan till försäkringsöverdomstolen.

De nya reglerna avses träda i kraft den 1 april 1982.

Författningsförslagen redovisas i bilaga till betänkandet.

Proposition 1981/82:100

Regeringen har i proposition 1981/82:100, bil. 8 (socialdepartementet) under litt. B. Allmän försäkring m. m., anslagen B 1–2, föreslagit riksdagen att

1. till *Försäkringsöverdomstolen* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 8 039 000 kr.

2. till *Försäkringsrätter* för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 38 478 000 kr.

Motioner

Motioner väckta med anledning av proposition 1981/82:88

I motion 1981/82:345 av Gunnar Biörck i Värmdö (m) hemställs att riksdagen med avslag på regeringens proposition 1981/82:88 som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetssituation.

I motion 1981/82:1265 av Bonnie Bernström (fp) hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1981/82:88 hos regeringen begär en skyndsam utredning av frågan om en integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna.

I motion 1981/82:2140 av Sven Aspling m. fl. (s) hemställs

1. att riksdagen, med avslag på proposition 1981/82:88 i vad avser domförhet för ensamdomare i fråga om mål där värdet av prövad förmån understiger 2 500 kr., beslutar att ensamdomare får besluta även i mål där utgången är uppenbar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försäkringsöverdomstolen.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1981/82

I motion 1981/82:401 av Anna-Greta Skantz m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en ny försäkringsrätt inrättas i Malmö.

I motion 1981/82:942 av Sven Aspling m. fl. (s) hemställs

3. att riksdagen beslutar inrätta den 1 januari 1983 en försäkringsrätt för Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län, förlagd till Malmö,

4. att riksdagen till *Försäkringsrätter* (socialdepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr. ökat förslagsanslag av 39 478 000 kr.,

I motion 1981/82:953 av Håkan Winberg (m) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om en integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna.

I motion 1981/82:1133 (motivering i motion 1981/82:1131) av Eric Holmqvist m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar inrätta en försäkringsrätt för Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län den 1 januari 1983, förlagd till Malmö.

Utskottet

Utskottet behandlar nedan dels proposition 1981/82:88 vari regeringen lagt fram förslag om olika åtgärder för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetsläge, dels proposition 1981/82:100, bil. 8, i vad den avser anslag för budgetåret 1982/83 till försäkringsöverdomstolen (B 1) och försäkringsrätterna (B 2). Vidare behandlar utskottet fyra motioner i anslutning till proposition 88 och tre motioner i anslutning till förslaget i proposition 100 till anslag för försäkringsrätterna.

Inledning

Genom beslut vid 1977/78 års riksmöte (prop. 1977/78:20, SfU 1977/78:15, rskr 1977/78:113) infördes fr. o. m. den 1 januari 1979 en ny besvärsorganisation inom socialförsäkringen. Tre regionala försäkringsrätter, försäkringsrätten för Mellansverige, försäkringsrätten för Södra Sverige och försäkringsrätten för Norra Sverige, övertog de arbetsuppgifter som riksförsäkringsverkets besvärsavdelning och försäkringsrådet haft. Försäkringsdomstolen bibehöll sin ställning som högsta besvärsinstans och benämndes försäkringsöverdomstolen.

Försäkringsrätterna dimensionerades vid tillkomsten för att kunna ta emot och avverka ca 12 000 mål per år. Under de tre första verksamhetsåren har emellertid kommit in drygt 47 000 mål i stället för beräknade 36 000 mål. Dessutom övertog rätterna vid starten år 1979 drygt 11 000 mål, en siffra som även den väsentligt översteg den beräknade. På grund härav och eftersom antalet avgjorda mål först under år 1981 motsvarat beräkningarna är målbalansen vid 1981 års utgång drygt 28 000 mål. Detta innebär en genomsnittlig handläggningstid av målen på uppemot tre år.

Försäkringsrätterna är domföra med tre yrkesdomare. Dessutom ingår två nämndemän vid prövning av vissa besvärsmål. Rätterna är organiserade i avdelningar. I försäkringsrätten för Mellansverige, som är lokaliserad till Haninge kommun, finns fem avdelningar, i försäkringsrätten för Södra Sverige, som är lokaliserad till Jönköpings kommun, finns fyra avdelningar och i försäkringsrätten för Norra Sverige, som är lokaliserad till Umeå kommun, finns två avdelningar.

Fr. o. m. budgetåret 1980/81 har vissa personalförstärkningar skett vid rätterna. Antalet domare har ökats från 53 till 66. Därutöver finns föredragande och biträdande personal till ett sammanlagt antal av 76 personer.

Proposition 1981/82:88

Under år 1980 tillsattes en kommitté (försäkringsdomstolskommittén) med uppdrag att överväga olika åtgärder för att minska målbalanserna vid

försäkringsrätterna. I betänkandet Ds S 1981:9, Försäkringsdomstolarnas arbetsläge, föreslår kommittén åtgärder som beräknas minska måltillströmningen till försäkringsrätterna med drygt 3 000 mål per år och öka den årliga avverkningen med 2 200 mål.

Förslagen innebär ett utvidgat omprövningsförfarande i försäkringskassorna, överflyttning av vissa målgrupper till de allmänna förvaltningsdomstolarna, förenklingar och rationaliseringar i försäkringsrätternas arbetsmetoder och ändringar i försäkringsrätternas domförhetsregler. Samtidigt föreslås att en fullföljdsbegränsning införs i försäkringsöverdomstolen.

Propositionen grundar sig i allt väsentligt på kommitténs förslag. Utskottet kommer senare i betänkandet att närmare behandla de olika förslagen. Innan så sker vill utskottet emellertid ta upp den övergripande frågan om nuvarande besvärsorganisations ändamålsenlighet.

Redan vid riksdagsbehandlingen av förslaget i proposition 1977/78:20 om en ändrad besvärsprövning inom socialförsäkringen väcktes frågan om inte socialförsäkringsprocessen kunde knytas till kammarrätterna i stället för att man inrättade nya domstolar. Utskottet (SfU 1977/78:15) avvisade en sådan ordning med hänvisning bl. a. till att kravet på en snabb handläggning var särskilt framträdande i socialförsäkringsärenden. Utskottet ansåg sig inte kunna utesluta att en förläggning av prövningen av socialförsäkringsmålen till kammarrätterna skulle medföra en målökning för deras del som kunde innebära organisatoriska och praktiska problem med negativa effekter på handläggningstider både när det gällde socialförsäkringsmålen och kammarrätternas övriga ärenden.

Under remissbehandlingen av försäkringsdomstolskommitténs förslag har frågan om en överflyttning av socialförsäkringsprocessen till de allmänna förvaltningsdomstolarna på nytt aktualiserats av kammarrätten i Stockholm, länsrätten i Stockholms län och domstolsverket. Frågan har följts upp i tre motioner, nämligen motion 345 av Gunnar Biörck i Värmdö, motion 953 av Håkan Winberg och motion 1265 av Bonnie Bernström. I den förstnämnda motionen yrkar motionären avslag på propositionens förslag om åtgärder inom nuvarande besvärsorganisation. I stället bör utan dröjsmål undersökas hur försäkringsdomstolarna bäst kan integreras i de allmänna förvaltningsdomstolarna. I de senare motionerna framförs inga erinringar mot propositionens förslag om åtgärder. Däremot begärs även i dessa motioner att frågan om en integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna skall utredas.

Håkan Winberg framhåller att behovet av en snabb handläggning av socialförsäkringsmålen inte har kunnat tillgodoses och att den väsentliga orsaken härtill torde vara att själva organisationen med särskilda försäkringsrätter inte är ändamålsenlig. Han påpekar att de balanser som fanns i kammarrätterna vid tiden för inrättandet av försäkringsrätterna nu i allt väsentligt är avarbetade och att balansproblemen även för länsrätternas del synes vara på väg att bemästras. De skäl som tidigare kunde finnas för

specialdomstolar inom detta rättsområde föreligger därför inte längre. Man bör också, framhåller motionären, så långt möjligt undvika specialdomstolar.

Bonnie Bernström hänvisar i sin motion till att det av remissyttrandena från kammarrätten i Stockholm, länsrätten i Stockholms län och domstolsverket liksom av uttalande av justitiekanslern i anslutning till en inspektion under hösten 1981 framgår att olika fördelar skulle stå att vinna både för den rättssökande allmänheten och för de rättskipande instanserna om en integrering kom till stånd. Motionären framhåller att stora kostnadsbesparingar för samhället står att nå samtidigt som rättssäkerheten kan upprätthållas. Särskilt med hänsyn till besparingsmöjligheterna bör därför, anser motionären, den begärda utredningen komma till stånd utan dröjsmål.

Utskottet har självfallet med oro följt utvecklingen med försäkringsrätternas årligen ökande målbalanser. Frånsett att beräkningarna om måltillförseln slagit fel är det också oundvikligt att uppbyggnaden av en helt ny besvärsorganisation medför problem i inledningsskedet och att man måste avvakta utvecklingen någon tid innan man kan fastställa om organisationen är ändamålsenlig eller inte. Utskottet vill erinra om att likartade problem uppkom de första åren efter omorganisationen av kammarrätterna i början av 1970-talet och även efter utbrytningen av länsrätterna från länsstyrelserna i slutet av 1970-talet, detta trots att de nya kammarrätterna och länsrätterna byggde på likartade tidigare organisationer.

Försäkringsrätterna förefaller nu vara på god väg att kunna bemästra de svårigheter som funnits under framför allt det första verksamhetsåret. Avverkningssiffrorna för år 1981 visar på att rätterna numera motsvarar de förväntningar man haft på dem. Att rätterna har stora balanser till följd av främst att antagandena om måltillförseln slog fel kan enligt utskottets uppfattning inte tas till intäkt för att bryta sönder organisationen i ett skede när den börjat fungera så som var förutsatt.

De överväganden som gjordes i samband med inrättandet av den nya besvärsorganisationen inom socialförsäkringen gällde om kammarrätterna skulle anförtros de uppgifter som försäkringsrätterna fick. Genom länsrätternas tillkomst har frågan kommit i ett annat läge. Förslagen om en integrering med de allmänna förvaltningsdomstolarna synes utgå från att *länsrätten* skall vara första besvärsinstans i socialförsäkringsmålen. Länsrätterna, som i huvudsak har samma geografiska underlag som de allmänna försäkringskassorna, handlägger omkring 200 000 mål årligen. De är också uppbyggda för att pröva en stor mängd ärenden. Antalet överklagade försäkringskassebeslut kan fortsättningsvis bli omkring 15 000 årligen. Socialförsäkringsmålen skulle sålunda, om de handlades vid länsrätterna, numerärt utgöra en förhållandevis liten del av länsrättsmålen. Flertalet försäkringskasseärenden av enklare beskaffenhet kan vid ett förstärkt omprövningsförfarande fortsättningsvis antas bli slutligt avgjorda på försäkringskassornas centralkontor. De fullföljda socialförsäkringsmålen skulle,

trots deras relativa fåtal av länsrättsmålen, bli en ur arbetssynpunkt tung målgrupp hos länsrätterna eftersom många mål innefattar komplicerade bedömningar och sålunda inte är lämpade för massavverkning. Med den tidspress länsrätterna arbetar under skall därför risken för att avgörandena av socialförsäkringsmålen fördröjs inte underskattas. De mål som fullföljdes till kammarrätt, där de skulle få samma domstolsmässiga prövning som de i dag får i försäkringsrätterna, skulle sannolikt komma att ha en väl så lång handläggningstid räknat från beslutet i försäkringskassan som de har f. n. på grund av balansläget i försäkringsrätterna.

En integration av försäkringsrätterna med *kammarrätterna* skulle innebära att måltillströmningen till kammarrätterna ökades med ca 75 % och att deras organisation fick anpassas härefter. Det är uppenbart att en så genomgripande förändring av kammarrätterna skulle medföra störningar i övergångsskedet med menliga följder för målavverkningen.

Som ett vägande skäl mot att inrätta specialdomstolar brukar framhållas att sådana domstolars målområde blir snävt och att detta medför att domarnas kunskaper inom andra områden begränsas. Socialförsäkringen, som berör praktiskt taget alla medborgare, inrymmer emellertid i sig ett mycket brett register av frågor med anknytningspunkter till de flesta sektorer i samhället. Rekryteringsunderlaget för försäkringsdomstolarnas personal är i huvudsak detsamma som för förvaltningsdomstolarna och de allmänna domstolarna. En övergång mellan olika domstolsorganisationer har också blivit alltmer vanlig. En sådan utveckling är i sig önskvärd och bidrar till att tillföra de olika domstolarna värdefulla kunskaper från andra områden av samhällslivet än domstolens eget. Härmed försvagas argumenten mot försäkringsrätterna såsom specialdomstolar.

Det anförda föranleder utskottet till slutsatsen att det inte finns anledning ifrågasätta försäkringsdomstolsorganisationens ändamålsenlighet och att en integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna inte skulle vara till gagn för samhället eller den enskilde. Det är tvärtom angeläget att försäkringsrätterna nu får arbetsro inför sin krävande uppgift att minska målbalanserna. Utskottet återkommer senare i betänkandet till frågan om personalförstärkningar för att få ned balanserna till en acceptabel nivå. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionerna 345, 953 och 1265, förstnämnda motion i motsvarande del.

Utskottet övergår härefter till att behandla de olika åtgärdsförslagen i propositionen.

I samband med den nya besvärsorganisationens tillkomst fick försäkringskassorna möjlighet att ompröva och under vissa förutsättningar ändra sina beslut. Vid besvär av enskild kan sålunda försäkringskassa, om den finner att besvären helt bör bifallas, göra detta. I annat fall skall besvären överlämnas till försäkringsrätten. I avsikt att minska måltillströmningen till försäkringsrätterna föreslås nu i propositionen att försäkringskassorna vid sin omprövning också skall ha möjlighet att endast delvis bifalla besvären. Är den

försäkrade fortfarande missnöjd med kassans beslut kan han besvära sig över det till försäkringsrätten.

Avsikten med den ändrade omprövningsordningen är att omprövningen skall utföras av en överordnad befattningshavare på centralkontoret. Beslutet skall därvid få en beslutsmotivering som mera direkt tar sikte på den argumentation som den försäkrade har åberopat till stöd för sin talan. Utskottet, som tillstyrker förslaget, anser att förstärkningen av omprövningsinstitutet har förutsättningar att bli ett effektivt medel att begränsa måltillströmningen till försäkringsrätterna. Det är därför synnerligen angeläget att försäkringskassorna ägnar omprövningen och beslutsmotiveringen största omsorg.

I propositionen föreslås vidare att besvärsprövningen av mål om arbetsgivaravgifter, pensionsgrundande inkomst och beräkningen av underlag för egenavgifter skall lyftas ur socialförsäkringsprocessen och anförtros de allmänna förvaltningsdomstolarna. För arbetsgivaravgiftsmålens del blir besvärsinstanserna kammarrätten i Stockholm – regeringsrätten, medan för övriga mål besvärsinstanserna blir länsrätt – kammarrätt – regeringsrätten. Utskottet biträder även detta förslag.

För att få en snabbare genomströmning av mål i försäkringsrätterna föreslås i propositionen dels att vissa förenklingar och rationaliseringar i arbetsmetoderna genomförs, dels en ändring i domförhetsreglerna. Förslaget i sistnämnda hänseende innebär att i de fall försäkringsrätten enligt nuvarande regler är domför med tre yrkesdomare rätten skall kunna vara domför med en yrkesdomare vid avgöranden som inte innebär att målet prövas i sak och vid avgöranden av mål där värdet av den förmån som är under prövning i rätten understiger 2 500 kr. Något förslag om införande av en värdegräns har inte lagts fram av kommittén. Denna har i stället föreslagit att ensamdomare skall ha rätt att avgöra mål som f. n. kan avgöras av tre yrkesdomare om utgången av målet är uppenbar.

Sven Aspling m. fl. yrkar i motion 2140 avslag på propositionens förslag om att ensamdomare skall kunna avgöra mål där värdet av den förmån som skall prövas understiger 2 500 kr. I stället förordar motionärerna att kommitténs förslag genomförs.

Motionärerna framhåller att det inte minst mot bakgrund av att försäkringskassornas beslut kommer att få en kvalificerad granskning av en överordnad befattningshavare på försäkringskassornas centralkontor knappast är lämpligt att en ensamdomare prövar mål i försäkringsrätt. Förslaget rimmar också illa, menar motionärerna, med förslaget att införa fullföljdsbegränsning i försäkringsöverdomstolen, eftersom det senare förslaget bygger på att försäkringskassornas beslut får en fullgod domstolsprövning i försäkringsrätterna. Motionärerna påpekar också att vinsterna av förslaget i ökad målavverkning blir marginella, i förhållande till kommitténförslaget 600 mål per år, samtidigt som man kan befara att de organisatoriska förändringar

som måste genomföras till följd av förslaget kan komma att inverka menligt på avverkningen av övriga mål.

Utskottet anser att varje åtgärd som är ägnad att underlätta avverkningen av försäkringsrätternas balanser måste tas till vara, med hänsyn till det rättssäkerhetsintresse som också finns i att målen får en acceptabel handläggningstid. Förslaget om en ensamdomarprövning i mål som rör lägre värden är utformat som en minimiregel med möjlighet att, om det är påkallat av särskild anledning, låta tre domare pröva målet. Departementschefen har vidare framhållit att ensamdomarregeln måste noggrant följas och att hon självfallet är beredd ta upp frågan om jämkningar i regeln om det visar sig befogat. Mot bakgrund av det anförda är utskottet berett tillstyrka propositionen i nu behandlad del. Motion 2140 i motsvarande del avstyrks följaktligen.

I propositionen föreslås, som tidigare nämnts, att en begränsning införs i rätten att fullfölja talan till försäkringsöverdomstolen. Prövningstillstånd skall därvid inte bara – efter mönster från högsta domstolen och regeringsrätten – kunna meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas i försäkringsöverdomstolen (prejudikatsdispens) eller det finns synnerliga skäl för sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i försäkringsrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag, utan även om det finns anledning att ändra det beslut försäkringsrätten kommit till. Utskottet tillstyrker förslaget.

Som redovisats på s. 4 ovan har Gunnar Biörck i Värmdö i motion 345 yrkat avslag på proposition 88. Utskottet har ovan tillstyrkt förslagen i propositionen på samtliga punkter, vilket innebär att utskottet avstyrker motion 345 i motsvarande del.

I motion 2140 av Sven Aspling m. fl. framhåller motionärerna att det är angeläget att regeringen noga följer effekterna av propositionens förslag till olika åtgärder även för försäkringsöverdomstolens del med hänsyn till att en ökad målavverkning i försäkringsrätterna kan förväntas öka måltillströmningen till försäkringsöverdomstolen. Motionärerna erinrar om att domstolen ställt sig tveksam till om införandet av prövningstillstånd medför några större lättnader i domstolens arbetsbörda. Skulle tendensen till ökade balanser visa sig bör, menar motionärerna, regeringen snarast vidta åtgärder för att hålla målbalanserna vid domstolen på en acceptabel nivå.

Utskottet är ense med motionärerna om att det är lika angeläget att regeringen i fortsättningen följer försäkringsöverdomstolens arbetsläge som försäkringsrätternas och att regeringen om besvärande balanser skulle uppstå snarast vidtar åtgärder. Utskottet förutsätter emellertid att så sker utan något särskilt tillkännagivande härom. Motion 2140 i motsvarande del får härmed anses besvarad.

Proposition 1981/82:100, bil. 8 (B 1 och 2)

Utskottet behandlar slutligen anslagen för budgetåret 1982/83 till försäkringsöverdomstolen och försäkringsrätterna.

För försäkringsöverdomstolens del har i proposition 1981/82:100, bil. 8 under anslaget B 1 medel för nästa budgetårs verksamhet beräknats med utgångspunkt i domstolens huvudförslag. Utskottet, som ovan berört domstolens arbetsläge, har ingen erinran häremot.

Mot bakgrund av de stora ärendebalanserna i försäkringsrätterna förslås i budgetpropositionen personalförstärkningar vid samtliga rätter. Departementschefen har beräknat medel för vid försäkringsrätten för Södra Sverige 9 domare, 6 föredragande och 4 biträden, vid försäkringsrätten för Mellansverige 3 domare, 1 föredragande och 2 biträden och vid försäkringsrätten för Norra Sverige 1 domare, 1 föredragande och 1 biträde. Förstärkningarna medför bl. a. att försäkringsrätten för Södra Sverige får en ordinarie femte avdelning och en extra avdelning.

I tre socialdemokratiska motioner, motion 942 av Sven Aspling m. fl., motion 401 av Anna-Greta Skantz m. fl. och motion 1133 av Eric Holmqvist m. fl. begärs att en fjärde försäkringsrätt skall inrättas med Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län som domkrets och förläggas till Malmö. I samtliga motioner framhålls att det är angeläget att minska ärendebalanserna vid försäkringsrätterna och att en försäkringsrätt i Malmö skulle ge betydande resursförstärkningar. Sven Aspling m. fl. anser därvid att de till försäkringsrätten för Södra Sverige föreslagna medelsförstärkningarna skall användas fr. o. m. den 1 januari 1983 för inrättande av 30 tjänster i den föreslagna nya rätten. Därutöver bör anslaget till försäkringsrätterna ökas med 1 milj. kr. för kostnader för lokaler m. m. i den nya rätten.

Anna-Greta Skantz m. fl. framhåller att fördelar av organisatorisk art och ur rekryteringssynpunkt står att vinna om man inrättade en försäkringsrätt för Skåne och Blekinge i stället för att bygga ut försäkringsrätten för Södra Sverige. Särskilt understryker motionärerna att för en lokalisering till Malmö talar befolkningsunderlagets storlek, närheten till juridiska fakulteten i Lund och de unika resurserna i Malmö-Lundområdet, vilka säkerställer tillgången på kvalificerad medicinsk expertis inom nära nog samtliga specialiteter och ger förutsättningar för snabba utredningar. Motionärerna pekar också på att tillgången på lokaler för offentlig verksamhet är stor i Malmö.

Utskottet har vid de närmast föregående riksmötena avstyrkt motionsyrkanden om inrättande av en försäkringsrätt i Malmö. Vid 1979/80 års riksmöte skedde detta med hänvisning till att frågan om ytterligare en försäkringsrätt var för tidigt väckt. Vid föregående riksmöte hänvisade utskottet bl. a. till försäkringsdomstolskommitténs pågående arbete. Några delade meningar om att förstärkningar av organisationen är helt nödvändiga för att bringa ner balanserna finns inte. Däremot är utskottet inte ense med motionärerna om att förstärkningarna skulle få en bättre effekt om de

användes för att inrätta en ny försäkringsrätt från årsskiftet 1982-1983. Förutom att ett genomförande av motionsförslagen skulle föranleda avsevärt ökade kostnader fr. o. m. budgetåret 1983/84 skulle det också förhindra att angelägna förstärkningar kan sättas in vid försäkringsrätten för Södra Sverige redan innevarande år. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion 942 i nu behandlad del och till motionerna 401 och 1133 och biträder propositionen.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

Åtgärder för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetsläge (prop. 1981/82:88)

1. beträffande *integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:345 i motsvarande del och motionerna 1981/82:953 och 1981/82:1265,
2. beträffande *domförhetsreglerna i försäkringsrätterna*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:88 i motsvarande del och med avslag på motion 1981/82:345 i motsvarande del och motion 1981/82:2140 yrkande 1 antar det i propositionen framlagda förslaget till ny lydelse av 7 § lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar,
3. beträffande *åtgärder i övrigt för att förbättra försäkringsdomstolarnas arbetsläge m. m.*
   att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:88 och med avslag på motion 1981/82:345, båda i motsvarande delar, antar de i propositionen framlagda förslagen till
   1. lag om ändring i lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar i vad förslaget inte behandlats under moment 2 ovan,
   2. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
   3. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
   4. lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter,
   5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,
   6. lag om ändring i lagen (1978:40) om införande av lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar, m. m.,
4. beträffande *försäkringsöverdomstolens arbetsläge*
   att riksdagen avslår motion 1981/82:2140 yrkande 2.

Anslag till försäkringsöverdomstolen (prop. 1981/82:100, bil. 8, B 1)

5. att riksdagen till *Försäkringsöverdomstolen* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 8 039 000 kr.

Anslag m. m. till försäkringsrätterna (prop. 1981/82:100, bil. 8, B 2)

6. beträffande *försäkringsrätt i Malmö*
   att riksdagen avslår motionerna 1981/82:942 yrkande 3, 1981/82:401 och 1981/82:1133,
7. beträffande *anslag till försäkringsrätterna*
   att riksdagen med bifall till propositionen 1981/82:100 i motsvarande del och med avslag på motion 1981/82:942 yrkande 4 till *Försäkringsrätter* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 38 478 000 kr.

Stockholm den 10 februari 1982

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Maj Pehrsson (c), Helge Karlsson (s), Allan Åkerlind (m), Börje Nilsson (s), Gösta Andersson (c), Ralf Lindström (s), Lars-Åke Larsson (s), Siri Häggmark (m), Arne Andersson i Gustafs (c), Lena Öhrsvik (s), Martin Olsson (c), Lars-Erik Lövdén (s) och Kerstin Sandborg (fp).

Reservationer

1. Integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna

Nils Carlshamre (m), Allan Åkerlind (m), Siri Häggmark (m) och Kerstin Sandborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 5 med "Utskottet har" och slutar på s. 6 med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Vid riksdagsbeslutet år 1977 anfördes som ett avgörande skäl för att inrätta särskilda försäkringsrätter i stället för att förlägga prövningen i socialförsäkringsmålen på mellannivå till kammarrätterna att kravet på en snabb handläggning i dessa mål var särskilt framträdande. Målen bedömdes sålunda få en snabbare handläggning i försäkringsrätterna än i kammarrätterna. Bakom denna bedömning låg det förhållandet att kammarrättsorganisationen redan var hårt belastad och sedan länge hade stora målbalanser.

Utskottet kan nu konstatera att behovet av en snabb handläggning inte har kunnat tillgodoses och att väntetiderna i försäkringsrätterna inte är godtagbara. Det kan inte uteslutas att en väsentlig orsak härtill är att den nya organisationen inte är ändamålsenlig. Principiellt bör man också så långt möjligt undvika specialdomstolar. Utvecklingen vid försäkringsrätterna har enligt utskottets mening visat att det inte längre finns bärande skäl för att frångå denna princip för socialförsäkringsprocessens del.

Vid inrättandet av försäkringsrätterna uttalades från statsmakternas sida att man i en framtid kunde överväga att integrera försäkringsrätterna och de allmänna förvaltningsdomstolarna med varandra. Utskottet anser att tiden bör vara mogen för att fullfölja dessa intentioner. Såsom förordats i motionerna 1981/82:345, 953 och 1265 bör riksdagen begära att regeringen tillkallar en utredning med uppdrag att utreda förutsättningarna för en integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna.

dels att utskottet under moment 1 bort hemställa

1. beträffande *integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna*
   att riksdagen med bifall till motion 1981/82:345 i motsvarande del och till motionerna 1981/82:953 och 1981/82:1265 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en integrering av försäkringsdomstolarna med de allmänna förvaltningsdomstolarna.

2. Domförhetsreglerna i försäkringsrätterna

Sven Aspling, Helge Karlsson, Börje Nilsson, Ralf Lindström, Lars-Åke Larsson, Lena Öhrsvik och Lars-Erik Lövdén (alla s) anser:

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Förslaget om en utvidgning av behörigheten för ensamdomare att handlägga mål där värdet av tvisten understiger 2 500 kr. har som nämnts tillkommit först under beredningen i socialdepartementet och sålunda inte varit föremål för remissbehandling. Utskottet vill emellertid erinra om att redan de mindre långtgående förslag om ensamdomarbehörighet som kommittén lagt fram har föranlett viss kritik under remissbehandlingen ur främst rättssäkerhetssynpunkt. Som ett motiv för propositionens förslag hänvisas till att en förenklad handläggning i mål av mindre värde tillämpas såväl vid tingsrätterna i vissa tvistemål som i länsrätterna i taxeringsmål.

Försäkringsdomstolskommittén tog upp frågan om en utvidgning av ensamdomarbehörigheten till att avse även mål av mindre värde och gjorde därvid jämförelser med bl. a. enklare handläggningar av taxeringsmål i länsrätterna. Kommittén erinrade om att skattemålen prövades i tre instanser till skillnad mot socialförsäkringsmålen som prövades i två. Mot denna bakgrund kunde kommittén, som för sin del hade svårt att se varför den ena gruppen förvaltningsmål skulle förses med bättre rättstrygghet än den andra, inte motivera en försvagning av socialförsäkringsprocessen genom en urholkning av domförheten i försäkringsrätterna.

Utskottet delar denna bedömning. Försäkringsrätterna är uppbyggda som kollegiala domstolar efter förebild från kammarrätterna och har följaktligen en handläggningsordning som inte är jämförbar med tingsrätter och länsrätter. Genom den föreslagna förstärkta omprövningsordningen kommer besluten i försäkringskassorna att få en kvalificerad granskning av en överordnad befattningshavare på försäkringskassans centralkontor. Det är då knappast lämpligt att ensamdomare prövar mål i försäkringsrätterna i den omfattning som föreslagits i propositionen. Förslaget rimmar också illa med förslaget att införa fullföljdsbegränsning i försäkringsöverdomstolen, eftersom en sådan begränsning förutsätter att en fullgod domstolsprövning kan garanteras i underinstansen.

Mot denna bakgrund finner utskottet att det måste finnas mycket starka skäl för att gå längre än vad kommittén föreslagit beträffande ensamdomarhandläggning. Vinsten med förslaget blir emellertid marginell och innebär med utgångspunkt i propositionens beräkningar en ökad målavverkning med 3–4 mål per avdelning och månad, en siffra som skall jämföras med att avdelningarna kan beräknas avgöra 130–140 mål per avdelning och månad. Man bör då också ta i beaktande att organisatoriska förändringar vid rätterna

blir nödvändiga för att frigöra domare för handläggningen av ensamdomarmål och att detta kan inverka menligt på avverkningen av övriga mål.

Utskottet finner på grund av det anförda att regeringens förslag om ensamdomarbehörighet bör avslås och att i stället kommittéförslaget bör genomföras.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Som redovisats" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse.

Som redovisats på s. 4 ovan har Gunnar Björck i Värmdö i motion 345 yrkat avslag på förslagen i proposition 88. Utskottet har med den ändring som framgår ovan tillstyrkt propoitionen, vilket innebär att utskottet avstyrker motion 345 i motsvarande del.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. beträffande *domförhetsreglerna i försäkringsrätterna*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2140 yrkande 1 och med anledning av proposition 1981/82:88 i motsvarande del samt med avslag på motion 1981/82:345 i motsvarande del antar följande såsom *Utskottets förslag* betecknade lydelse av 7 § lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar.

Föreslagen lydelse	*Utskottets förslag*
7 §	
Försäkringsrätten är domför med enbart en ledamot, som är försäkringsrättsråd eller försäkringsrättsassessor, i fall som avses i 3 § andra stycket 1–3. Detsamma gäller vid avgörande av mål där *värdet av den förmån som är under prövning i rätten understiger 2 500 kronor* och det överklagade beslutet inte är sådant som avses i första stycket. Om det av särskild anledning är påkallat, prövas ett mål som förut sagts i stället av tre ledamöter, som är försäkringsrättsråd eller försäkringsrättsassessorer.	Försäkringsrätten är domför med enbart en ledamot, som är försäkringsrättsråd eller försäkringsrättsassessor, i fall som avses i 3 § andra stycket 1–3. Detsamma gäller vid avgörande av mål där *utgången är uppenbar* och det överklagade beslutet inte är sådant som avses i första stycket. Om det av särskild anledning är påkallat, prövas ett mål som förut sagts i stället av tre ledamöter, som är försäkringsrättsråd eller försäkringsrättsassessorer.

3. Anslag m. m. till försäkringsrätterna

Sven Aspling, Helge Karlsson, Börje Nilsson, Ralf Lindström, Lars-Åke Larsson, Lena Öhrsvik och Lars-Erik Lövdén (alla s) anser:

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Utskottet har" och slutar på s. 10 med "biträder propositionen" bort ha följande lydelse:

I reservationer till utskottets betänkanden SfU 1979/80:13 och 1980/81:24 har utskottets socialdemokratiska ledamöter föreslagit att en fjärde försäkringsrätt inrättas i Malmö. Skälen härför har blivit än starkare mot bakgrunden av att ärendebalanserna och därmed väntetiden i försäkringsrätterna ökat ytterligare under år 1981. De föreslagna åtgärderna för att förbättra försäkringdomstolarnas arbetsläge bör kunna medföra en balans mellan måltillströmning och målavverkning. För att därutöver bringa ner ärendebalans och väntetider till en godtagbar nivå fordras emellertid en betydande resursförstärkning. Det bästa sättet att åstadkomma en sådan är, som framhållits i motionerna 1981/82:401, 942 och 1133, att en ny försäkringsrätt i Malmö inrättas i stället för att försäkringsrätten i Jönköping byggs ut ytterligare.

För motionärernas alternativ talar främst att det finns väsentligt bättre förutsättningar i Malmö-Lundområdet än i Jönköping att rekrytera en ny lämplig personal och få tillgång till kvalificerad medicinsk expertis. Befolkningsunderlaget i Skåne och Blekinge är också så stort att en särskild försäkringsrätt för sydligaste Sverige är motiverad. Man skulle samtidigt också kunna undvika att Jönköpingsrätten blev alltför stor för en rationell organisation. Utskottet biträder följaktligen förslaget i motion 942 att de i budgetpropositionen föreslagna förstärkningarna för Jönköpingsrätten används för att inrätta en försäkringsrätt i Malmö fr. o. m. den 1 januari 1983. Därutöver bör anslås 1 milj. kr. för lokaler, utrustning, expenser etc.

dels att utskottet under momenten 6 och 7 bort hemställa

6. beträffande *försäkringsrätt i Malmö*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1981/82:942 yrkande 3, 1981/82:401 och 1981/82:1133, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en försäkringsrätt i Malmö,
7. beträffande *anslag till försäkringsrätterna*
   att riksdagen med bifall till motion 1981/82:942 yrkande 4 och med anledning av proposition 1981/82:100 i motsvarande del till *Försäkringsrätter* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 39 478 000 kr.

Bilaga

Författningsförslag i proposition 1981/82:88

1. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 1, 3 och 7 §§ lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Försäkringsöverdomstolen är högsta försäkringsdomsol i mål som fullföljes dit från försäkringsrätt eller från arbetsmarknadsstyrelsen eller som arbetsmarknadsstyrelsen underställer domstolens prövning.	
Försäkringsrätt är försäkringsdomstol närmast under försäkringsöverdomstolen i mål som fullföljes dit från allmän försäkringskassa, *lokal skattemyndighet* eller riksförsäkringsverket.	Försäkringsrätt är försäkringsdomstol närmast under försäkringsöverdomstolen i mål som fullföljes dit från allmän försäkringskassa eller riksförsäkringsverket.
Försäkringsrätter skall finnas till ett antal av tre.	
3 §	
Försäkringsöverdomstolen är domför med fem ledamöter. Av dem skall tre vara lagfarna.	
Domstolen är domför med endast tre *lagfarna* ledamöter	Domstolen är domför med endast tre ledamöter *varav två lagfarna*
1. vid prövning av besvär över beslut som ej innebär avgörande av saken,	1. vid prövning av besvär över beslut som ej innebär avgörande av saken,
2. vid förordnande i avvaktan på målets avgörande samt vid annan åtgärd som avser endast måls beredande,	2. vid förordnande i avvaktan på målets avgörande samt vid annan åtgärd som avser endast måls beredande,
3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak,	3. vid beslut genom vilket domstolen skiljer sig från målet utan att detta har prövats i sak,
4. *vid avgörande av mål där utgången är uppenbar.*	4. *vid behandling av frågor om prövningstillstånd.*
	I de fall som avses i andra stycket 1–3 är domstolen även domför med tre lagfarna ledamöter.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Uppkommer i mål fråga av betydelse för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning, får målet hänskjutas till avgörande av försäkringsöverdomstolen i dess helhet. Därvid skall samtliga ledamöter deltaga i avgörandet, om ej laga hinder möter.

7 §

Försäkringsrätt är domför med tre ledamöter som är försäkringsrättsråd eller försäkringsrättsassessorer. Härutöver skall två nämndemän ingå i rätten vid prövning av besvär över

1. beslut som i allmän försäkringskassa har avgjorts av pensionsdelegation,

2. beslut som i allmän försäkringskassa har avgjorts av försäkringsnämnd i dess helhet och

3. beslut enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller motsvarande äldre bestämmelser.

Försäkringsrätt är *alltid* domför *utan nämndemän* i fall som avses i 3 § andra stycket.

Försäkringsrätten är domför *med enbart en ledamot, som är försäkringsrättsråd eller försäkringsrättsassessor,* i fall som avses i 3 § andra stycket *1–3. Detsamma gäller vid avgörande av mål där värdet av den förmån som är under prövning i rätten understiger 2 500 kronor och det överklagade beslutet inte är sådant som avses i första stycket. Om det av särskild anledning är påkallat, prövas ett mål som förut sagts i stället av tre ledamöter, som är försäkringsrättsråd eller försäkringsrättsassessorer.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1982.

2. Förslag till
Lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971: 291)

Härigenom föreskrivs i fråga om förvaltningsprocesslagen (1971:291)

dels att 31 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubriken närmast före 35 § skall lyda "Särskilda regler om besvär hos regeringsrätten och försäkringsöverdomstolen",

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 37 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
31 §	
Beslut, varigenom rätten avgör målet, skall tillställas part genom handling som fullständigt återger beslutet och skiljaktig mening, där sådan förekommit. Beslut som kan överklagas skall dessutom innehålla upplysning om vad den skall iakttaga som vill anföra besvär över beslutet.	
Kräves särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten, skall kammarrättens beslut innehålla uppgift härom och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.	Kräves särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten *eller försäkringsöverdomstolen*, skall kammarrättens *eller försäkringsrättens* beslut innehålla uppgift härom och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.
	37 a §
	Vad som sägs i 35 § första och andra styckena, 36 § och 37 § tredje stycket om besvär hos regeringsrätten över kammarrättens beslut skall även tillämpas på besvär hos försäkringsöverdomstolen över försäkringsrättens beslut. Försäkringsöverdomstolen skall dock alltid meddela prövningstillstånd, om det finns anledning att ändra det slut som försäkringsrätten har kommit till.
	Besvär som har anförts av riksförsäkringsverket prövas av försäkringsöverdomstolen utan prövningstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1982. I fråga om besvär över beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

3. *Förslag till*
Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring[1]

dels att 20 kap. 10 § skall betecknas 20 kap. 10 a §,

dels att 20 kap. 10 a–13 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 20 kap. 10 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	20 kap.
	10 §
	Beslut av en allmän försäkringskassa i ärenden om försäkring enligt denna lag skall omprövas av kassan, om det begärs av en enskild som beslutet angår och beslutet inte har meddelats med stöd av 10 a §.
	Vid omprövningen får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.
	Om omprövning begärs av ett beslut och riksförsäkringsverket anför besvär över samma beslut, skall försäkringskassan sända över ärendet till försäkringsrätten utan föregående omprövning. Begäran om omprövning skall därvid i försäkringsrätten anses som en besvärsinlaga.
	10 a §[2]
Allmän försäkringskassa skall ändra beslut i ärende *angående* försäkring enligt denna lag, som har fattats av kassan och ej har prövats av *försäkringsrätt*,	*Även om begäran om omprövning inte har framställts, skall försäkringskassan* ändra *ett* beslut i *ett ärende om* försäkring enligt denna lag, som har fattats av kassan och ej har prövats av *försäkringsrätten*,
1. om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,	1. om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,

[1] Lagen omtryckt 1977:630.
[2] Senaste lydelse (10 §) 1980:315.

Nuvarande lydelse

2. om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,

3. om beslutet har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring *får underlåtas* om *den oriktighet som vidlåder beslutet* är av ringa betydelse.

Beslut får ej ändras till *försäkrads* nackdel såvitt gäller förmån som har förfallit till betalning och ej heller i annat fall om synnerliga skäl *äro däremot.*

Fråga om ändring enligt denna paragraf får ej tagas upp sedan mer än två år förflutit från den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även efter utgången av denna tid, om det först därefter har kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om *annat synnerligt* skäl *föreligger.*

Föreslagen lydelse

2. om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,

3. om beslutet har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring *behöver inte göras* om *oriktigheten* är av ringa betydelse.

Ett beslut får ej ändras till *den försäkrades* nackdel såvitt gäller förmån som har förfallit till betalning och ej heller i annat fall om *det finns* synnerliga skäl *mot det.*

En fråga om ändring enligt denna paragraf får ej tagas upp sedan mer än två år förflutit från den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även efter utgången av denna tid, om det först därefter har kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om *det finns andra synnerliga* skäl.

11 §[3]

Talan mot beslut av allmän försäkringskassa eller riksförsäkringsverket i *ärende angående* försäkring enligt denna lag *föres* hos *försäkringsrätt* genom besvär.

Beslut av allmän försäkringskassa eller riksförsäkringsverket i *ärenden om* försäkring enligt denna lag *får överklagas* hos *försäkringsrätten* genom besvär. *Försäkringskassans beslut får dock inte överklagas av en enskild innan kassan har omprövat sitt beslut enligt 10 §. Besvär som anförs av en enskild innan beslutet har omprövats skall anses som en begäran om omprövning enligt nämnda paragraf.*

[3] Senaste lydelse 1978:30.

Nuvarande lydelse

Att *talan mot försäkringsrätts* beslut *föres* genom besvär hos försäkringsöverdomstolen framgår av förvaltningsprocesslagen (1971:291).

När besvär mot allmän försäkringskassas beslut anförts av enskild, skall kassan taga upp det överklagade beslutet till ny prövning även om omständighet som anges i 10 § första stycket ej föreligger. Ändring får därvid göras endast i enlighet med klagandens yrkande. Sker sådan ändring, skola besvären anses förfallna. I annat fall skall kassan översända besvären med eget yttrande till försäkringsrätten.

Föreslagen lydelse

Att *försäkringsrättens* beslut *överklagas* genom besvär hos försäkringsöverdomstolen framgår av förvaltningsprocesslagen (1971:291).

12 §[4]

Riksförsäkringsverket har att verka för att bestämmelserna om den allmänna försäkringen tillämpas likformigt och rättvist. Verket får, även till förmån för enskild part, *föra talan mot* försäkringsrätts och allmän försäkringskassas beslut samt begära ändring enligt *10 §*.

I mål, där enskild part *anför besvär* hos *försäkringsrätt mot* allmän försäkringskassas beslut, bestämmer riksförsäkringsverket *huruvida* verket skall vara part i målet. Även om riksförsäkringsverket beslutat att ej vara part, får försäkringsrätten förelägga verket att svara i målet, om särskilda skäl *föreliga*.

Den omständigheten att riksförsäkringsverket icke varit part i *försäkringsrätt utgör* ej *hinder för* ver-

Riksförsäkringsverket har att verka för att bestämmelserna om den allmänna försäkringen tillämpas likformigt och rättvist. Verket får, även till förmån för enskild part, *överklaga* försäkringsrätts och allmän försäkringskassas beslut samt begära ändring enligt *10 a §*.

I mål, där *en* enskild part hos *försäkringsrätten överklagar en* allmän försäkringskassas beslut, bestämmer riksförsäkringsverket *om* verket skall vara part i målet. Även om riksförsäkringsverket beslutat att ej vara part, får försäkringsrätten förelägga verket att svara i målet, om *det finns* särskilda skäl.

Den omständigheten att riksförsäkringsverket icke varit part i *försäkringsrätten hindrar* ej verket att

[4] Senaste lydelse 1978:30.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ket att *föra talan mot* försäkringsrättens beslut. *Anför* enskild part *besvär över försäkringsrätts* beslut, är verket alltid motpart.	*överklaga* försäkringsrättens beslut. *Om en* enskild part *överklagar försäkringsrättens* beslut, är verket alltid motpart.

13 §[5]

Besvärshandling skall tillställas den myndighet som meddelat beslutet.

Har besvärshandlingen före besvärstidens utgång kommit in till en försäkringsdomstol, riksförsäkringsverket eller en allmän försäkringskassa, som ej är rätt myndighet enligt första stycket, skall besvärshandlingen översändas till den rätta myndigheten och anses inkommen i rätt tid.

Vid besvär över beslut i mål eller *ärende angående* försäkring enligt denna lag skall besvärshandlingen vara inkommen inom två månader från den dag då klaganden *erhöll* del av beslutet eller, om besvären anförts av riksförsäkringsverket, inom två månader från den dag då beslutet meddelades.	Vid besvär över beslut i mål eller *ärenden om* försäkring enligt denna lag skall besvärshandlingen vara inkommen inom två månader från den dag då klaganden *fick* del av beslutet eller, om besvären anförts av riksförsäkringsverket, inom två månader från den dag då beslutet meddelades.
	Vad som sägs i denna paragraf om besvär skall i tillämpliga delar gälla en begäran om omprövning enligt 10 §.
Allmän försäkringskassas, riksförsäkringverkets och försäkringsrätts beslut *lända till omedelbar efterrättelse*, om ej annat föreskrivits i beslutet eller *bestämmes* av domstol som har att pröva beslutet.	Allmän försäkringskassas, riksförsäkringsverkets och försäkringsrätts beslut *skall omedelbart gälla*, om ej annat föreskrivits i beslutet eller *bestäms* av *den* domstol som har att pröva beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1982. I fråga om ny prövning av och besvär över beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

[5] Senaste lydelse 1980:315.

4. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 26 och 38 §§ lagen (1959:552) om uppbörd av vissa avgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	26 §[2]
Riksförsäkringsverket må, när synnerliga skäl *därtill föreligga, medgiva* anstånd helt eller delvis med erläggande av påfört avgiftsbelopp, som *uppbäres* av verket och förfaller till betalning efter det ansökan om anstånd gjorts. Anståndstiden *må* bestämmas till längst två månader efter utgången av den månad, *varunder* beloppet *skolat erläggas*. Söker arbetsgivare rättelse av avgiftspåföring enligt 36 § eller anför han besvär över beslut av riksförsäkringsverket enligt 38 § *må* anstånd meddelas även på ansökan som *ingivits* efter det beloppet förfallit till betalning. Sådant anstånd *må* beviljas intill dess två månader förflutit från dagen för riksförsäkringsverkets eller *försäkringsdomstols* avgörande i saken.	*Om det finns* synnerliga skäl *får riksförsäkringsverket medge* anstånd helt eller delvis med erläggande av påfört avgiftsbelopp som *uppbärs* av verket och förfaller till betalning efter det *att* ansökan om anstånd *har* gjorts. Anståndstiden *får* bestämmas till längst två månader efter utgången av den månad, *då* beloppet *skulle ha erlagts*. Söker *en* arbetsgivare rättelse av avgiftspåföring enligt 36 § eller anför han besvär över beslut av riksförsäkringsverket enligt 38 §, *får* anstånd meddelas även på ansökan som *har ingetts* efter det *att* beloppet *har* förfallit till betalning. Sådant anstånd *får* beviljas intill dess två månader *har* förflutit från dagen för riksförsäkringsverkets, *kammarrättens* eller *regeringsrättens* avgörande i saken.
Sedan anstånd meddelats, *må det av anståndet omfattade avgiftsbeloppet icke indrivas* under tiden för anståndet, ej heller *må* restavgift *uttagas* för beloppet.	Sedan anstånd *har* meddelats, *får det avgiftsbelopp som omfattas av anståndet inte drivas in* under tiden för anståndet, ej heller *får* restavgift *tas ut* för beloppet.
Är arbetsgivare berättigad att *utfå* för mycket erlagd arbetsgivaravgift, *må* denna *tagas* i anspråk för *gäldande av* arbetsgivaravgift, som *med* anståndet *avses*.	Är *en* arbetsgivare berättigad att *få ut* för mycket erlagd arbetsgivaravgift, *får* denna *tas* i anspråk för *att betala sådan* arbetsgivaravgift som *omfattas av* anståndet.

[1] Lagen omtryckt 1974:938. Senaste lydelse av lagens rubrik 1981:696.
[2] Senaste lydelse 1978:38.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Har anståndstiden gått till ända utan att avgiftsbeloppet *till fullo guldits*, skall arbetsgivaren *erlägga* restavgift *å* den del av beloppet, som då *återstod oguldet.*	Har anståndstiden gått till ända utan att *hela* avgiftsbeloppet *har betalats*, skall arbetsgivaren *betala* restavgift *på* den del av beloppet som då *var obetald.*
Den som *åtnjutit* anstånd i avvaktan på *försäkringsdomstols* beslut skall *erlägga anståndsränta* för sådan del av avgiftsbeloppet som genom beslutet fastställts till betalning. Ränta *understigande* femtio kronor skall dock ej påföras. Ränta utgår för varje kalenderår efter den räntesats, som för det året gäller enligt 24 a § andra stycket.	Den som *har fått* anstånd i avvaktan på *kammarrättens eller regeringsrättens* beslut skall *betala anståndsränta* för sådan del av avgiftsbeloppet som genom beslutet *har* fastställts till betalning. Ränta *som understiger* femtio kronor skall dock ej påföras. Ränta utgår för varje kalenderår efter den räntesats som för det året gäller enligt 24 a § andra stycket.

Anståndsränta utgår från och med månaden efter den, då avgiften skulle ha erlagts om anstånd icke hade medgivits, till och med den månad, då anståndstiden gått till ända.

38 §[3]

Över annat beslut av riksförsäkringsverket enligt denna lag än i 37 § första stycket avses *må klagan föras hos försäkringsrätt genom besvär. Att talan mot försäkringsrätts beslut föres genom besvär hos försäkringsöverdomstolen framgår av förvaltningsprocesslagen (1971:291).*	*Andra* beslut av riksförsäkringsverket enligt denna lag än *som avses i* 37 § första stycket *får överklagas hos kammarrätten.*
I fråga om talan enligt första stycket skola bestämmelserna i 20 kap. 12 och 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om talan mot riksförsäkringsverkets och försäkringsrätts beslut äga motsvarande tillämpning.	*Kammarrättens avgörande får överklagas hos regeringsrätten genom besvär. Även riksförsäkringsverket får överklaga kammarrättens avgörande. Verket kan överklaga också till förmån för en enskild part. Om en enskild part klagar över kammarrättens avgörande, är verket alltid motpart i regeringsrätten.*
	Besvärshandlingen skall vara inkommen inom två månader från

[3] Senaste lydelse 1978:38.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	den dag då klaganden fick del av det överklagade beslutet eller, om besväreren har anförts av riksförsäkringsverket, inom två månader från den dag då beslutet meddelades.
Riksförsäkringsverkets och *försäkringsrätts* beslut *lända till efterrättelse utan hinder av att besvär anförts.*	Riksförsäkringsverkets och *kammarrättens* beslut *skall gälla även om beslutet har överklagats.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1982. I fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet, skall äldre bestämmelser tillämpas. Besvär, som har anförts hos försäkringsrätten men ej har avgjorts före ikraftträdandet eller som enligt meddelad besvärshänvisning därefter anförs hos försäkringsrätten, skall dock prövas av kammarrätten.

5. Förslag till
Lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	11 §[2]
I fråga om talan mot lokal skattemyndighets och försäkringsrätts beslut enligt denna lag *ha, om ej annat följer av andra stycket, bestämmelserna i 20 kap. 11 § första och andra styckena samt 12 och 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring motsvarande tillämpning. Vad som i nämnda lagrum föreskrives om allmän försäkringskassa skall därvid gälla lokal skattemyndighet.*	*Den lokala skattemyndighetens* beslut enligt denna lag *får överklagas hos länsrätten genom besvär.*
	Den lokala skattemyndighetens, länsrättens och kammarrättens beslut får överklagas även av riksförsäkringsverket. Verket kan överklaga också till förmån för en enskild part. Om riksförsäkringsverket har beslutat att inte överklaga, får länsrätten och kammarrätten ändå förelägga verket att svara i målet, om det föreligger skäl till det.
	Riksförsäkringsverket får överklaga ett avgörande av länsrätten eller kammarrätten även om verket inte har varit part där. Om en enskild part klagar över kammarrättens avgörande, är verket alltid motpart i regeringsrätten.
	Besvärshandlingen skall, om inte annat följer av femte stycket, ha kommit in inom två månader från

[1] Lagen omtryckt 1976:1015. Senaste lydelse av lagens rubrik 1976:1015.
[2] Senaste lydelse 1978:320.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	den dag då klaganden fick del av det överklagade beslutet eller, om besvären har anförts av riksförsäkringsverket, inom två månader från den dag då beslutet meddelades.
Över lokal skattemyndighets beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, *varom* den försäkrade har *erhållit i* 8 § första eller andra stycket *angiven underrättelse under taxeringsåret*, får *besvär anföras* intill utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Detsamma gäller beslut som anges i 9 § tredje stycket och *varom* den försäkrade har *erhållit i* 8 § fjärde stycket *angiven underrättelse* senast under taxeringsåret. Har den försäkrade *icke erhållit* underrättelse *som nu har sagts* under taxeringsåret, får *besvär anföras* intill utgången av året näst efter taxeringsåret eller, om han *icke* under taxeringsåret har *erhållit* utfärdad debetsedel eller underrättelse *som i* 8 § tredje stycket sägs, inom ett år efter det han har *erhållit* sådan debetsedel eller underrättelse.	*Den lokala skattemyndighetens* beslut beträffande beräkning av pensionsgrundande inkomst, *som* den försäkrade har *underrättats om under taxeringsåret enligt* 8 § första eller andra stycket, får *överklagas genom besvär* intill utgången av februari månad året efter taxeringsåret. Detsamma gäller beslut som anges i 9 § tredje stycket och *som* den försäkrade har *underrättats om* senast under taxeringsåret enligt 8 § fjärde stycket. Har den försäkrade *inte fått någon* underrättelse under taxeringsåret, får *beslutet överklagas* intill utgången av året näst efter taxeringsåret eller, om han *inte* under taxeringsåret har *fått en* utfärdad debetsedel eller underrättelse *enligt* 8 § tredje stycket, inom ett år efter det han har *fått en* sådan debetsedel eller underrättelse.
Försäkringsrätts och *lokal skattemyndighets* beslut *lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.*	*Den lokala skattemyndighetens, länsrättens och kammarrättens* beslut *skall gälla även om beslutet har överklagats.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 1982. I fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet, skall äldre bestämmelser tillämpas. Besvär som har anförts hos försäkringsrätten men ej har avgjorts före ikraftträdandet eller som enligt meddelad besvärshänvisning därefter anförs hos försäkringsrätten, skall dock prövas av länsrätten.

6. Lag om ändring i lagen (1978:40) om införande av lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar, m. m.

Härigenom föreskrivs att 8, 13–14 §§ lagen (1978:40) om införande av lagen (1978:28) om försäkringsdomstolar, m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §	
Bestämmelserna i 20 kap. *10 §* lagen (1962:381) om allmän försäkring om ändring av beslut tillämpas även på beslut som har meddelats före ikraftträdandet.	Bestämmelserna i 20 kap. *10 a §* lagen (1962:381) om allmän försäkring om ändring av beslut tillämpas även på beslut som har meddelats före ikraftträdandet.
13 §	
I fråga om beslut av riksförsäkringsverket, som enligt hittills gällande bestämmelser efter fullföljd eller eljest prövas av försäkringsrådet, skall efter utgången av år 1978 bestämmelserna i 20 kap. *10 §, 11 § första och andra styckena samt 12 och* 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om ändring av beslut samt talan mot riksförsäkringsverkets och försäkringsrätts beslut ha motsvarande tillämpning. Vad som föreskrives om allmän försäkringskassa i 20 kap. *10 §* nämnda lag skall därvid gälla riksförsäkringverket.	I fråga om beslut av riksförsäkringsverket, som enligt hittills gällande bestämmelser efter fullföljd eller eljest prövas av försäkringsrådet, skall efter utgången av år 1978 bestämmelserna i 20 kap. *10 a §*–13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om ändring av beslut samt talan mot riksförsäkringsverkets och försäkringsrätts beslut ha motsvarande tillämpning. Vad som föreskrives om allmän försäkringskassa i 20 kap. *10 a §* nämnda lag skall därvid gälla riksförsäkringsverket.
14 §	
Ansökan om utbyte av livränta mot engångsbelopp, som enligt hittills gällande bestämmelser skall göras hos försäkringsrådet, skall efter utgången av år 1978 göras hos riksförsäkringsverket.	
Bestämmelserna i 20 kap. *10 §, 11 § första och andra styckena samt 12 och* 13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om ändring av beslut samt talan mot riksförsäkringsverkets och försäkringsrätts beslut har motsvarande tillämpning i ärende	Bestämmelserna i 20 kap. *10 a*–13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om ändring av beslut samt talan mot riksförsäkringsverkets och försäkringsrätts beslut har motsvarande tillämpning i ärende som avses i första stycket. Vad som föreskrives

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
som avses i första stycket. Vad som föreskrives om allmän försäkringskassa i 20 kap. *10 §* nämnda lag skall därvid gälla riksförsäkringsverket.	om allmän försäkringskassa i 20 kap. *10 a §* nämnda lag skall därvid gälla riksförsäkringsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1982.